

Recenzja w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr Hubertowi Humce z Wyższej Szkoły Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej przeprowadzanym w Akademii Sztuk w Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Podstawą niniejszej opinii jest analiza dokumentacji przesłanej na nośniku elektronicznym oraz w postaci fizycznej zawierająca następujący materiał:

1. Wniosek przewodni
2. Dane wnioskodawcy
3. Kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
4. Autoreferat zawierający wszystkie niezbędne informacje w tym opis dzieła, opis wybitnych osiągnięć artystycznych, opis osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych.
5. Wykaz opublikowanych prac naukowych, twórczych oraz zawodowych wraz z dokumentacją
6. Dwa listy referencyjne popierające starania w postępowaniu habilitacyjnym
7. Publikacje książkowe/albumowe: *Evil Man*, *Death Landscapes*, *Eternal U*
8. Prezentacja pracy habilitacyjnej zatytułowanej *Death Landscapes* w formie elektronicznej i publikacji książkowej.
9. Pendrive zawierający powyższe dokumenty oraz zapis dzieł i ich publicznej prezentacji

Przedstawienie sylwetki

Dr Hubert Humka (ur. 1983) jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie w 2007 roku uzyskał tytuł magistra. W 2009 roku ukończył studia licencjackie w Wyższym Studium Fotografii PWSFTviT w Łodzi, a w 2011 roku studia magisterskie na tym samym wydziale. W 2016 roku obronił rozprawę doktorską zatytułowaną *Fotografia – prawdziwe kłamstwo. Zagadnienie prawdy w obrazie fotograficznym*, uzyskując stopień doktora sztuki filmowej na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej PWSFTviT w Łodzi. Aktualnie pracuje jako adiunkt w Katedrze Fotografii na tym samym wydziale.

W swojej praktyce artystycznej Humka koncentruje się na zagadnieniu „rozszerzonego dokumentu” oraz eksploracji autentyczności medium fotografii w różnych kontekstach. Jego projekty dotyczą uniwersalnych tematów: śmierci, zła, miłości i boskości, osadzając je w konkretnych faktach historycznych i przestrzeniach geograficznych.

Jest autorem trzech książek fotograficznych: *Evil Man* (Wydawnictwo Szkoły Filmowej w Łodzi, 2015), *Death Landscapes* (BLOW UP PRESS, 2018) – nominowanej m.in. do francuskiej nagrody Prix Bob Calle du livre d'artiste, oraz *Eternal U* (BLOW UP PRESS, 2023), która zdobyła nagrodę główną w konkursie European Design Awards w kategorii Book Layout podczas festiwalu w Neapolu.

Swoje prace prezentował na wystawach w prestiżowych galeriach, m.in. w Muzeum Współczesnym we Wrocławiu, Leica 6X7 Gallery w Warszawie, Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie, Maison de la Photographie w Lille, Claude Samuel Gallery w Paryżu oraz na międzynarodowych festiwalach fotograficznych, w tym Les Rencontres d'Arles (Francja), Transphotographiques (Francja), Fotofestiwal Łódź i Festiwal Fotograficzny “W Ramach Sopotu”.

Był finalistą Prix Voies Off Sélections na festiwalu Les Rencontres d'Arles Off oraz Photo Diploma Award w Polsce.

Informacje dotyczące osiągnięć naukowych, artystycznych, badawczych oraz ich ocena (zgodnie z Art. 219. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Warunki nadania stopnia doktora habilitowanego)

Praktyka artystyczna Huberta Humki charakteryzuje się pracą nad rozbudowanymi, długoterminowymi projektami zakorzenionymi w faktach historycznych i miejscach geograficznych. Artysta w sposób precyzyjny określa temat, opracowuje metodologię działania i przystępuje do systematycznej realizacji. Niezwykle ważnym etapem jego pracy jest przeprowadzanie wnikliwego researchu. Pozyskane informacje, archiwalne dokumenty, materiały wizualne i relacje świadków stanowią istotną część wypowiedzi artystycznej, tworząc narracje osadzone w realnych wydarzeniach. Lokuje to jego działania w tzw. nurcie postdokumentalnym, gdzie research, archiwalia i narracja są równie ważne jak sam obraz fotograficzny.

Charakterystyczną metodą artysty jest fizyczna obecność w wybranych miejscach – podróż i doświadczenie przestrzeni stanowią fundament jego praktyki. Artysta musi doświadczyć miejsca w sposób bezpośredni, często w rocznicę wydarzeń, tworząc rodzaj czasoprzestrzennej synchronizacji z przeszłością.

Najbardziej rozpoznawalnym elementem tej praktyki jest wykorzystanie krajobrazu jako narzędzia opowieści o kondycji ludzkiej. Humka świadomie eksploatuje pozorną lekkość i dekoracyjność tego gatunku fotograficznego, by następnie zderzyć go z dramatycznym kontekstem historycznym. Ten kontekst transformuje odbiór dzieła, przenosząc krajobraz z rejestru estetycznego w obszar poważnego dyskursu o naturze zła i mechanizmach pamięci zbiorowej.

W centrum zainteresowań artysty znajduje się zagadnienie zła – nie jako kategoria moralna, ale jako element ludzkiej natury i psychiki. Jego spojrzenie pozbawione jest moralizatorstwa; zamiast tego oferuje bezintencjonalne, wnikliwe przyglądanie się sprawcom przemocy i śmierci.

Fotografia pozostaje głównym medium jego wypowiedzi, nawet gdy sięga, szczególnie w ostatnim projekcie, po inne środki wyrazu – obiekty, instalacje, wirtualną rzeczywistość, dźwięk. Wszystkie te formy, jak sam przyznaje, przenika „spojrzenie fotograficzne”, zrodzone z fascynacji paradoksem fotografii jako medium balansującego między autentycznością a fikcją.

Problem statusu fotografii jako „autentycznej fikcji” Humka stawia już w swoim pierwszym projekcie ***Evil Man***. W dokumentalną fotografię pozyskaną z akt prokuratorskich czy archiwów sądowych wplata obrazy przez siebie aranżowane, zrealizowane w oparciu o relacje z autentycznych wydarzeń. W procesie postprodukcji upodabnia je do tych oryginalnych, przedstawiających ciała zmarłych. Zastanawiam się nad celowością tego zabiegu w projekcie poruszającym tak trudny temat. Czy chodzi o rozładowanie napięcia, a może o potrzebę uzyskania pewnej masy krytycznej pojedynczych przypadków?

Równie delikatną kwestią jest wykorzystywanie materiałów archiwalnych w ***Death Landscapes***. Szczególnie wstrząsające są transkrypcje rozmów SMS-owych między rodzicami a ich dziećmi ukrywającymi się przed Breivikiem szalejącym na wyspie Utøya. Nie znamy dalszych losów dzieci, możemy się domyślać...

Nad moralnym dylematem ukazywania martwych ciał i wykorzystywania cudzego nieszczęścia w działaniach artystycznych zastanawia się Susan Sontag w książce *Widok cudzego cierpienia*. Analiza ta dotyczy głównie fotografii wojennej. Sontag, przestrzegając przed estetyzacją tragedii, wskazuje na konkretne przypadki aranżowania fotografii nawet w tak ekstremalnych warunkach...

Hubert Humka zdaje się mieć świadomość, z jak delikatną materią pracuje. Dbłość o właściwą formę podania tych skrajnie trudnych treści przemawia na korzyść artysty, świadcząc o szacunku zarówno dla swoich „martwych bohaterów”, jak i dla odbiorcy. Na wystawie prezentującej projekt nie epatuje obrazem, decyduje się na małą skalę, jednocześnie dba o przestrzeń, aby pozwolić na intymny kontakt odbiorcy z fotografią. Również w książce, poprzez zastosowanie tzw. „uncut pages”, oddaje decyzję o ewentualnym kontakcie z obrazem odbiorcy. Aby to nastąpiło „czytelnik” musi użyć ostrego narzędzia by rozciąć strony, co w kontekście tematu wnosi kolejne treści.

Evil Man pokazywano podczas Les Rencontres d'Arles we Francji, festiwalu Transphotographies w Lille, Interphoto w Białymstoku oraz w Poznaniu jako laureata Photo Disability Award.

Death Landscapes miał premierę w Muzeum Współczesnym Wrocław (2018) w nietypowej przestrzeni cylindrycznego schronu przeciwlotniczego. Projekt był następnie prezentowany na festiwalach w Łodzi, Sopocie, Opolu i Lille we Francji.

W projekcie **Eternal U** (2022/23) Humka opowiada również o śmierci, ale już nie tej gwałtownej. Jest to rodzaj medytacji nad śmiercią, również własną. Autor fotografuje naturalne cmentarze leśne w Wielkiej Brytanii, gdzie ludzie są chowani w biodegradowalnych trumnach między drzewami, bez pomników i symboli religijnych, by całkowicie powrócić do natury. Zagłębia się w tym melancholijnym środowisku, tworząc nastrojowe studium miejsca.

W wydawnictwie pod tym samym tytułem dominuje obraz - od szerokich kadrów wypełnionych drzewami po detal będący już tylko abstrakcyjną, organiczną formą. Obraz mówi szeptem, jest stonowany, dominują szarości, a kolor jest niemal monochromatyczny. Szlachetnością formy zbliża się do grafiki artystycznej. Obraz wypełnia całą stronę co pozwala odbiorcy zatopić się w tym tajemniczym świecie. Wrażenie realności potęguje kontakt fizyczny z obiektem - na niektórych stronach ewidentnie wyczuwa się trójwymiarową, frotażową strukturę zapraszającą do dotyknięcia powierzchni.

Eternal U zadebiutował fragmentem na wystawie w Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie (2022), a pełną prezentację miał w galerii Duży Pokój w Warszawie (2023).

Po kilku latach zajmowania się śmiercią, złem i Złym artysta postanawia udać się w podróż wewnętrzną. W projekcie **Divine** decyduje się na poszukiwanie w sobie, swojej rodzinie i w swoim otoczeniu pierwiastka boskości. Potrzebuje do tego innego instrumentarium. Rozbudowuje swój dotychczasowy warsztat, tworząc złożone „stanowiska badawcze”. Na eklektyczną całość składa się siedem instalacji, które wykorzystują klasyczną fotografię, obraz generatywny, obiekty, instalację wizualno-dźwiękową, doświadczenie immersyjne w wirtualnej rzeczywistości. Niezwykle ciekawie przedstawiają się różne punkty zaczepienia, wokół których Humka buduje narrację: od kodów DNA, przez zdjęcia sondy kosmicznej, po najstarszy wizerunek boga – graffiti wyryte w murze Pałacu Cezarów na Palatynie w Rzymie między I a III w. n.e.

Obserwować można też ewolucję w sposobie pracy – od introwertycznej samotności ku współpracy z innymi twórcami i specjalistami (kuratorzy, graficy, kompozytorzy), którzy wprowadzają do projektów własne doświadczenie. Z racji skali przedsięwzięcia Humka przyjmuje rolę producenta nawigującego całość.

Premiera projektu w formie wystawy indywidualnej miała miejsce w Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie podczas Międzynarodowego Festiwalu Fotografii W Ramach Sopotu we wrześniu 2022 roku.

Podsumowanie dorobku

Przedstawiony materiał dokumentuje dorobek artysty-fotografa o międzynarodowym zasięgu i ugruntowanej pozycji w obszarze fotografii i książki fotograficznej. Po zapoznaniu się z pełną dokumentacją aktywności można stwierdzić, że mamy do czynienia z twórcą konsekwentnie budującym swoją pozycję zarówno w obiegu wystawienniczym, jak i wydawniczym, którego prace zyskują uznanie w Polsce i na arenie międzynarodowej.

Najbardziej imponującym aspektem tego dorobku jest spektakularna seria sukcesów związanych z książką fotograficzną.

Szczególnie monografia *Death Landscapes* z 2018 roku okazała się projektem gromadzącym wiele prestiżowych nagród i wyróżnień, m.in.: Best Photography Book of the Year Award PhotoEspaña, Arles Prix du Livre Award w kategorii Photo-Text, Gold European Design Award, a także zwycięstwo w plebiscycie Fotopolis i Digital Camera na Fotograficzną Publikację Roku.

Wcześniejsza monografia *Evil Man* z 2015 roku również zgromadziła imponującą kolekcję wyróżnień, w tym pierwszą nagrodę w kategorii book fine art oraz drugą nagrodę w całej kategorii non-professional book w Moscow International Foto Award, laureat konkursu na Fotograficzną Publikację Roku podczas Międzynarodowego Fotofestiwalu w Łodzi oraz nominację do Najpiękniejszej Książki Roku. Najnowsza publikacja **Eternal U** z 2023 roku, wydana przez Blow Up Press, kontynuuje tę serię sukcesów, zdobywając laur Fotograficznej Publikacji Roku Fotofestiwal w Łodzi oraz nominację do nagrody Fotopolis, co potwierdza, że artysta nie tylko utrzymuje wysoki poziom artystyczny, ale wciąż rozwija swoją formułę twórczą. Monografie te znajdują się w wielu prestiżowych kolekcjach instytucjonalnych i prywatnych.

Aktywność wystawiennicza

Aktywność wystawiennicza prezentuje się równie imponująco, z ponad dziesięcioma wystawami indywidualnymi i ponad pięćdziesięcioma wystawami zbiorowymi w prestiżowych miejscach. Szczególnie godne uwagi są prezentacje indywidualne w Maison de la Photographie w Lille, Muzeum Współczesnym we Wrocławiu, Claude Samuel Gallery w Paryżu czy Galerii Duży Pokój w Warszawie – miejscach stanowiących ważne punkty na mapie europejskiej fotografii współczesnej. Udział w tak znaczących wydarzeniach jak Paris Photo, Les Rencontres d'Arles, Transphotographiques w Lille czy Athens Photo Festival świadczy o międzynarodowej rozpoznawalności artysty.

Działalność dydaktyczna, kuratorska i popularyzatorska

Artysta prowadzi również intensywną działalność dydaktyczną i kuratorską od bliska dekady, koncentrując się na kształceniu młodych twórców i popularyzacji sztuki fotograficznej. Jest wykładowcą w Katedrze Fotografii, prowadząc autorskie zajęcia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Zrealizował 13 wystaw studenckich w Polsce i za granicą (Litwa, Austria, Francja), w tym w prestiżowych instytucjach jak Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie czy Instytut Polski w Wiedniu i Paryżu. Zorganizował 4 plenery artystyczne studentów (2021–2024). Prowadził masterclass, warsztaty i mentoring, zasiadał w radach programowych i jury konkursów fotograficznych (Interphoto, BUP Awards), wygłaszał wykłady gościnne i uczestniczył w panelach dyskusyjnych podczas międzynarodowych festiwali (Arles 2024).

Szczególnie godną uwagi jest szeroka obecność medialna i aktywność w zakresie promocji fotoksiążki. Liczne wywiady w mediach, takich jak Radiowa Trójka, Radiowa Dwójka, Polskie Radio 24 czy Telewizja Polska, świadczą o tym, że twórczość artysty wykracza poza wąskie grono specjalistów i dociera do szerszej publiczności.

Podsumowanie

Przedstawiony dorobek jest imponujący pod względem międzynarodowego zasięgu, konsekwencji artystycznej i liczby prestiżowych wyróżnień. Artysta wypracował rozpoznawalną pozycję w obszarze fotografii dokumentalnej i książki fotograficznej, systematycznie prezentując swoje prace w najważniejszych miejscach na mapie europejskiej fotografii współczesnej. Wielokrotne nagrody za publikacje, zakupy muzealne, stypendia ministerialne oraz aktywność kuratorska i dydaktyczna tworzą spójny obraz twórcy świadomie budującego swoją karierę w oparciu o wysokie standardy artystyczne i merytoryczne.

Ocena osiągnięcia zgłoszonego jako dzieło habilitacyjne, projektu artystycznego: „Death Landscapes” wraz z publikacją „Death Landscapes”. (2018)

Dzieło habilitacyjne przedstawione przez Huberta Humkę stanowi rozbudowany projekt artystyczny zatytułowany **Death Landscapes** wraz z publikacją – książką pod tym samym tytułem.

Artysta prowadzi nas przez trzynaście miejsc naznaczonych traumą, rozpiętych między rokiem 1916 a 2015. To geografia zła rozrysowana na mapie Europy: od pola bitwy pod Sommą, przez czeskie Lidice wymordowane w odwecie za zamach na Reinharda Heydricha, norweską Utøyę, gdzie Anders Breivik dokonał masakry młodzieży, po paryski klub Bataclan. Obok traum zbiorowych – bitew, zamachów, masowych samobójstw – pojawiają się historie intymne i lokalne: polscy seryjni mordercy (Bogdan Arnold „władca much” z Katowic, Joachim Knychala z Bytomia, Zdzisław Marchwicki „wampir z Zagłębia”, Karol Kot z Krakowa), nowogrodzka cela śmierci, rzepiński mord na rodzinie sołtysa dokonany przez sąsiadów, rumuński proces Ceaușescu.

Humka konstruuje swoistą encyklopedię mroku, w której obok siebie stają zbrodnie indywidualne i kolektywne, akty szaleństwa jednostek i zaplanowane maszyny śmierci.

Założenie projektu jest precyzyjne i konsekwentnie realizowane: artysta postanawia odwiedzać miejsca dramatycznych wydarzeń w ich rocznice, z przekonaniem, że ta czasoprzestrzenna synchronizacja – punkt przecięcia daty i lokalizacji – pozwoli mu w sposób szczególny doświadczyć miejsca i historii, którą ono skrywa. To metodologiczne założenie nadaje projektowi rytualny wymiar i wyróżnia go spośród innych realizacji dokumentujących miejsca tragedii.

Projekt lokuje się w szerszym nurcie sztuki, w której pejzaż staje się nośnikiem pamięci i traumy. Humka konsekwentnie realizuje w nim zamierzenie dekonstrukcji pejzażu idyllicznego, pokazując, jak kontekst traumy rozpuszcza wizualną przyjemność i przekształca nieszkodliwy krajobraz w obraz obciążony historią. Formalnie ta dekonstrukcja odbywa się przy użyciu materiałów archiwalnych związanych z wydarzeniami, które rozegrały się w tych miejscach. Artysta gromadzi i wykorzystuje spisane relacje świadków, kopie dokumentów, protokoły przesłuchań i oględzin, mapy, plany budynków, archiwalne materiały wizualne. Ta wielowarstwowość źródeł tworzy gęstą tkankę znaczeń, w której fotografia współczesna wchodzi w dialog z dokumentem historycznym.

Publikacja *Death Landscapes* (Blow Up Press, projekt graficzny: Aneta Kowalczyk)

Znakomitym nośnikiem idei projektu jest monografia powstała w wyniku projektu. Każdy z trzynastu rozdziałów publikacji stanowi osobny mikroświat, zamknięty w sobie epizod z własną dramaturgią i formą prezentacji.

To swoisty „przewodnik po piekle”, który już w pierwszym kontakcie prowokuje do interakcji. Kusi swoją wyrafinowaną formą i strukturą wynikającą z różnorodności sposobów prezentacji materiału – od reprintów dokumentów po wklejone fotografie, od zachowanego w oryginale zeszytu z pamiętnikiem mordercy po wkładki z protokołami. Całość tworzy trójwymiarowe doświadczenie lektury, w którym książka przestaje być jedynie medium, a staje się obiektem wymagającym fizycznego zaangażowania odbiorcy.

Pierwsze, co przykuwa uwagę po otwarciu książki, to pamiętnik seryjnego mordercy. Zeszyt umieszczony w „kieszeni” okładki ze stronami pokrytymi szczelnie, starannie kaligrafowanym pismem, w dobie komputerowego druku działa magnetyzująco, natomiast treść poraża. Natychmiast zdajemy sobie sprawę, z czym mamy do czynienia. Czujemy niemal fizyczną obecność oprawcy. Ten zeszyt stanowi swoisty prolog pomyślany wedle recepty Hitchcocka – najpierw trzęsienie ziemi, a potem napięcie tylko...

Szczęśliwie Humka nie stara się być sensacyjny, lecz zajmuje pozycję zdystansowanego komentatora. Jest cicerone milczącym, wskazującym palcem miejsca, które mają mówić same za siebie. Nie ocenia, nie angażuje się emocjonalnie w sposób ekshibicjonistyczny, podaje fakty i pozwala mówić źródłom. Ta powściągliwość narratora paradoksalnie potęguje siłę przekazu.

Każdy z rozdziałów rozpoczyna się białą kartką z lakoniczną informacją o miejscu i dacie zdarzenia – jak ktoś trafnie zauważył, jest to jakby nagrobek tekstowy, moment ciszy przed wejściem w konkretną tragedię. Rozmiary rozdziałów są różne w zależności od skali wydarzenia, ilości zgromadzonego materiału, ale także – jak można przypuszczać – od możliwości dostępu autora do danego miejsca oraz dostępności archiwów. Przy czym wzajemne proporcje materiałów archiwalnych i fotografii wykonanych we współczesnych miejscach są różne, co nadaje każdemu rozdziałowi indywidualny charakter.

Najkrótszym rozdziałem jest *Wiadukt Goltzsch, Niemcy, 08.2011*. Ten największy na świecie ceglany most jest miejscem samobójczej śmierci zdradzonego mężczyzny. Wydarzenie to zostało przywołane poprzez jedną horyzontalną fotografię zatopioną w zieleni ceglanej konstrukcji i krótki, lapidarny list pozostawiony przez zdesperowanego. Minimalizm środków paradoksalnie potęguje dramatyzm.

Z kolei najbardziej obszerny objętościowo jest rozdział *Katowice, Polska, 12.03.1967*. Materiał archiwalny obejmuje protokół oględzin mieszkania tzw. „władcy much” przeprowadzony przez milicjantów z Komendy Głównej MO w Katowicach, któremu towarzyszą archiwalne fotografie, szkic orientacyjny miejsca znalezienia zwłok, kopia protokołu z przeprowadzenia kary śmierci oraz fotograficzny komentarz artysty w postaci zdjęcia porysowanej, zniszczonej ściany mieszkania – ściany, na którą ostatni raz w życiu spojrzały ofiary. Precyzja z jaką metr po metrze opisywane jest w protokole miejsce zbrodni, choć pewno uzasadniona, ma niemal obsesyjny charakter, który koresponduje z psychopatologią sprawcy.

Podobną objętość ma rozdział *Bytom, Polska, 30.10.1976* – wyjątkowy, ponieważ przedstawia dwie perspektywy: sprawcy i ofiary. Humka spędził tydzień na czytaniu ponad trzydziestu tomów akt sprawy Joachima Knychwały. W książce znajdujemy zachowany w oryginale zeszyt z pamiętnikiem seryjnego mordercy. Drugi tekst to relacja znajomej fotografa, która rozpoznała w Knychale sprawcę napadu na własną osobę sprzed lat. Fotograf, odtwarzając z przeszłości trasę zabójcy, dociera do miejsca i odnajduje tę samą kłódkę do komórki piwnicznej i niezamalowany zaciek na ścianie. Ta trwałość materialnych śladów wobec nieobecności ofiar tworzy przejmujący kontrast.

Autorskim komentarzem artysty są fotografie, których część wykracza poza deklarację obiektywnej relacji. Niektóre zdjęcia niosą w sobie ogromny ładunek emocjonalny i przekraczają formę obiektywnego dokumentu. To nie są pejzaże idylliczne. Nocne, noktowizyjne w charakterze zdjęcia ruin w Rzepinie przywodzą na myśl przerażające kadry z *Domu złego* Smarzowskiego. Ściana katowickiego mieszkania „władcy much” przypomina obrazy Anselma Kiefera z całym ich ładunkiem znaczeniowym – materialność faktury, palimpsest czasu i przemocy. Zdjęcie spod klubu Bataclan ma swoją ekspresję wynikającą z pory dnia i rozmytych światła u dołu kadru. Chłodna tonacja klifu z Utøyi czy milcząca pustka wnętrza rumuńskiej sali sądowej wzbudzają niepokój, który trudno zwerbalizować, ale który jest namacalnie obecny.

Różnorodność form prezentacji materiału – od reprintów dokumentów po wklejone fotografie, od zachowanego w oryginale zeszytu z pamiętnikiem mordercy po wkładki z protokołami – tworzy trójwymiarowe doświadczenie lektury. Książka staje się obiektem, artefaktem. Czytelnik nie tylko ogląda i czyta – wyjmuje, przekłada, dotyka, stając się aktywnym uczestnikiem całości

Uwaga: w spisie treści publikacji występuje błąd – brakuje Paryża jako osobnej pozycji, a data wydarzenia z Paryża została omyłkowo przypisana Târgoviște. Liczba 13 wydaje się odpowiednia dla tego rodzaju przewodnika, lecz to niedopatrzenie w tak starannie przygotowanym wydawnictwie może być odczytane jako symptomatyczne – jakby nawet w strukturze książki pojawiło się celowe „pęknięcie”, ślad niedoskonałości, który paradoksalnie uwiarygodnia autentyczność przedsięwzięcia.

Wystawy i prezentacje

Projekt miał swoją premierową odsłonę podczas indywidualnej wystawy w Muzeum Współczesnym we Wrocławiu w 2018 roku. Później prezentowany był, w różnych formach, w Galerii Imaginarium w Łodzi, w Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie oraz w Maison de la Photographie w Lille (Francja).

Ciekawym aspektem projektu jest jego modułowość i elastyczność w prezentacjach wystawienniczych. Od immersyjnej, scenograficznie rozbudowanej wystawy we wrocławskim schronie przeciwlotniczym, przez płaską „mapę myśli” w Lille, po kameralną instalację w Opolu – każda odsłona była inna. To świadczy o dojrzałości artystycznej i świadomości specyfiki medium wystawienniczego oraz umiejętności dostosowania formy do kontekstu architektonicznego i instytucjonalnego.

Monografia ***Death Landscapes*** z reguły towarzyszyła prezentacjom wystawienniczym, ale była też upubliczniana w sposób właściwy dla tej formy – podczas licznych spotkań autorskich, dyskusji panelowych i prezentacji w środowiskach fotograficznych i akademickich. Książka funkcjonuje zarówno jako autonomiczne dzieło, jak i dokumentacja projektu, co potwierdza jej wielowarstwową naturę.

Publikacja była wielokrotnie nagradzana. Najważniejsze wyróżnienia to: Laureat Best Photography Book of the Year Award Photo España, Arles Prix du Livre Award w kategorii Photo-Text, Gold European Design Award, a także zwycięstwo w plebiscycie Fotopolis i Digital Camera na Fotograficzną Publikację Roku. Ta międzynarodowe uznanie potwierdza uniwersalność podjętej problematyki oraz najwyższą jakość realizacji zarówno artystycznej, jak i edytorskiej.

Podsumowanie

Przeprowadzenie projektu tej skali świadczy o ogromnej dyscyplinie metodologicznej autora i skrupulatności badawczej. Humka nie ogranicza się do roli artysty-fotografa, lecz przyjmuje również rolę badacza, archiwisty, a momentami niemal detektywa. Jego praca wymaga nie tylko wrażliwości artystycznej, ale także umiejętności poruszania się w archiwach, negocjowania dostępu do materiałów, budowania relacji z instytucjami i osobami prywatnymi.

Co szczególnie istotne, projekt *Death Landscapes* wykracza poza tradycyjne ramy fotografii dokumentalnej czy reportażowej. Humka nie dokumentuje wydarzenia w momencie ich trwania, lecz powraca do miejsc po latach, niekiedy po dziesięcioleciach. Jego fotografie nie są świadectwem bezpośrednim, lecz medytacją nad pamięcią, nieobecnością i przemijaniem. Miejsca te na pierwszy rzut oka niczym się nie wyróżniają – zielony klif, zaniedbana piwnica, zwyczajna ulica. Dopiero kontekst, dostarczony przez materiały archiwalne, aktywuje ich traumatyczny potencjał i przekształca w miejsca pamięci, uświadamiając odbiorcy, że śmierć, zło i Zły jest tuż obok niego.

Konkluzja

Projekt *Death Landscapes* Huberta Humki stanowi dojrzałe, wielowarstwowe dzieło artystyczne o znaczeniu wykraczającym poza dziedzinę fotografii. Łączy w sobie precyzję metodologiczną z wrażliwością artystyczną, badanie archiwalne z medytacją wizualną, dokumentację z refleksją filozoficzną.

Przedstawiony dorobek świadczy o konsekwentnym realizowaniu założonego programu artystycznego, a publikacje *Death Landscapes*, *Evil Man* i *Eternal U* stanowią wzorcową realizację edytorską – książkę-obiekt, która w pełni wykorzystuje potencjał medium i przekształca akt

czytania w doświadczenie interaktywne. Międzynarodowe uznanie, wyrażone w licznych prestiżowych nagrodach, potwierdza zarówno najwyższą jakość artystyczną projektów, jak i ich rezonans w szerszym dyskursie o pamięci, traumie i reprezentacji przemocy we współczesnej kulturze wizualnej.

Po przeanalizowaniu materiału dokumentującego osiągnięcia habilitanta oraz po zapoznaniu się z *Autoreferatem* przedstawiającym jego drogę zawodową jako nauczyciela akademickiego oraz niezależnego twórcy stwierdzam, że działalność dydaktyczna, popularyzatorska, ale przede wszystkim artystyczna stanowi znaczący wkład w dziedzinę sztuk wizualnych. Całość dokonań spełnia wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie Wyższym i nauce (Dz. U. Z 2024 r. Poz. 1571). Dlatego też w pełni popieram wniosek o nadanie dr Hubertowi Humce stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.